

nobis quamvis cunctatoribus et ingratis medendi ullum sibi aut finem, aut modum constituit. Nos levissimas quasque res pro magnis impedimentis ducentes, nobis et cunctandi, et eo quo vocamur non eundi causas praeteximus, diemque ex die ducimus, inepte, vel potius impie causificando. Nam quid aut levius, aut frigidius opponi poterat illo, spoliavi me tunica mea? at Deus quaecumque sibi causa datur nobis beneficiendi, eam continuo arripit: perque omnes quamvis tenuissimas rimas sese intro agit ad nostrum animum. Nos per nos desidia torpemus, aegraque et infirma membra lecto levare vix possumus; at ubi Deus nobis aegris manum atque vim suam admovet, omnem torporem a nobis exutit. Itaque incredibili celeritate exurgimus, festinamus, ardemos, idque ipsum quod in nobis cunctabatur ante, et ad humum nos deprimebat, eadem gratiae et amoris vi, non solum edomitum, sed etiam flamnis correptum et incensum, sensum suum veterem exuit: novum vero atque coelestem induit: denique ab omni illa sibi innata vetustate prope purgatur; ut ex eo constat quod sequitur: SURREXI UT APERIREM DILECTO MEO: MANUS MEAE DISTILLAVERUNT MYRRHAM, ET DIGITI MEI PLENI MYRRA PROBATISSIMA. Nam in hoc, cum magnus quidam charitatis declaratur ardor, tum vero translate significatur illa, de qua jam tam multa dicimus, carnis cupiditatum, ut ita dicam, plena mortificatio. Hujus namque mortificationis symbolum habet, ut ante diximus, myrra, quae nunc per manus, perque digitos omnes effusa, ipsa manubria pessuli imbuisse dicitur: id autem est, levioribus illis, quae Deo obstabant perfecte introire volenti, mortem prope et interitum attulisse: quae est hujus, de qua agimus, vocationis propria, et peculiaris effectio. APERUI DILECTO MEO; AT ILLE DECLINAVERAT ATQUE TRANSIVERAT. Quomodo potuit fieri, ut Deus in eam animam intrare nolit, quae sui pectoris fores illi aperiat? an id agere illa sine ipso Deo potuit? aut nisi ipsum intra sese haberet infusum penitus

menti suae, nisque agitaretur ab ipso, non dico tanto erga illum amore flagrasset, sed ne se quidem unquam suo loco commosset? haud dubie nunquam. Itaque utrumque verum est, et in hujus anima Deum jam versari, et Dei adventum atque ingressum ipsam animam latere, et idcirco extra se eum quaerere, quem haberet secum et in sinu suo inclusum, et subdentem sibi ad perfecte ipsum amandum ardentissimas faces. Quod idcirco evenit, quia cum duobus modis Deus intrare soleat in animos nostros, uno inspirando studia recta, et ad ea opere exequenda adjuvando: altero coelesti voluptate nos affiendo: cumque prior ille intrandi modus occultus nobismetipsis sit, posterior vero apertior atque manifestior (nam quia in eo homo nihil ipse agens coelesti voluptate perfunditur, ideo videre sibi Deum videtur, praesentemque tenere, atque amplecti) idcirco saepe accedit, ut qui habet Deum intra se adjuvantem, et vires sibi sufficientem ad honeste operandum, quia se affici ab eo voluptate non sentit, abesse ipsum abs se putet, seque deseruisse queratur. Nam non, si Deus in nobis existens nos adjuvat, nos etiam semper voluptate perfundit: nec ista duo sunt ita conjuncta, ut alterum sequatur ex altero; contra potius contingit saepissime, ut cui est praesens Deus auxilium ferendo, is non modo hujus coelestis voluptatis inopia laboret, sed maximis etiam animi torqueatur corporisque doloribus. Quod Deus tunc potissimum fieri permittit, cum, quod ante memini me dixisse, novum aliquod et solito majus nobis contulit beneficium, cumque nos majoris gratiae collatione, atque vi ad uberioris de se merendum, seque magis amandum excitavit. Tunc enim subtrahere se a nostro conspectu solet, neque jam amplius dulciter et jucunde in nos illabitur: quinimo adversi aliquid, vel nobis immittit ipse, vel ab aliis inferri permittit, quasi virtutem nostram isto modo et industriam probare velit. Igitur virum justum, sic in certamen productum, non quidem sua illum ope latenti et occulta des-

tituit, sed tamen nudat ipsum interdum atque orbat suo illo familiari congressu, et conspicuo illo atque eximio dulcedinis suaे sensu, qui sensus si adasset, nullus esset malorum et adversorum sensus. Is vero quid aget, aut quo se vertet simul a consortio et tanquam complexu Dei se distractum videns, simul intenta in se hostium suorum tela conspiciens? quid? ipsum eumdem, quem abesse putabat, diligentissime quaeret: et quamvis nusquam compareat, quamvisque nihil, neque opis, neque lucis sibi effulgeat ab ipso, quaeret tamen, neque quaerendi nisi eo invento finem ullum faciet; denique id aget, quod sequitur:

**ANIMA MEA LIQUEFACTA EST UT DILECTUS LOQUUTUS EST:
QUAESIVI ILLUM, ET NON INVENI: VOCAVI, ET NON RESPONDIT MIHI: INVENERUNT ME CUSTODES, QUI CIRCUMEUNT CIVITATEM: PERCUSSE RUNT ME, ET VULNERAVERUNT ME: TULERUNT PALLIUM MEUM MIHI CUSTODES MURORUM.**

ADJURO VOS FILIAE HIERUSALEM, SI INVENERITIS DILECTUM MEUM, UT NUNTIETIS, EI QUIA AMORE LANGUEO, nihil ad summi desiderii vim declarandam dicere significantius potuit. Sed quo magis perspiciat verum esse, quod initio dictum, saepius deinceps a nobis repetitum est, gradibus in hoc libro ad amorem ascendi, age, conferamus hanc desiderii et probationis translate positam expositionem cum earumdem rerum superioribus significatiōnibus; nam oculis intuebimur crescente ipso amore etiam ista crevisse; et proportione majoris gradus, de quo agebatur, sponsam inducitam fuisse, tum acrioribus desideriis accensam, tum vexatam malis gravioribus. Nam quod attinet ad desiderii explicationem, dicta est illa quidem desiderare, aut potius est inducta desiderans, et ab sponso osculari se flagitans in ipso carminis hujus initio; sed quia de incipientis amore tunc, et de tyrone agebatur, intra verba constitit id desiderium, nec ullum re ipsa sui documentum exhibuit; at postea ubi agi coepita est proficentis persona, lecto atque domo relictis, quaesitum sponsum ivisse sponsa dicta est: hoc vero loco, ubi perfectorum in amore ratio describitur, nihil est praetermissum eorum, quibus maximum et ardentissimum desiderium significatur. Nam et quaesitum ivisse dicitur, et cuncta urbis loca quaerendo lustrasse, vocasse, clamores maximos edidisse, infestos quosdam sibi homines obvios habuisse, quamvis multis plagiis ab iis affecta quaerere non cessasse, orasse alios, ad omnem denique rationem se dejecisse, nihil intentatum reliquisse. Atque quemadmodum in hoc gradu majus sanctae animae desiderium exprimitur; ita etiam probatōnis inest in hoc gradu major significatio: levior in secundo, utpote in quo neque plagarum, neque contu meliarum fit mentio: levissima autem in primo, hoc est, in ipso amoris exordio: nullum enim ibi laborem sponsum quaerendi sponsa subiisse dicitur, sed se, quod ille absens esset, cruciasse. Itaque illa absentia atque cruciatus pro probatione illi fuerunt. Ut omnino ex

Nam quod dicitur: **ANIMA MEA LIQUEFACTA EST, UT DILECTUS LOQUUTUS EST**, voce tantum auditā liquescere, magni est amoris indicium: quod autem addit: **ET QUAESIVI, ET NON INVENI: VOCAVI, ET NON RESPONDIT MIHI: INVENERUNT ME CUSTODES, QUI CIRCUMEUNT CIVITATEM: PERCUSSE RUNT ME, ET VULNERAVERUNT ME CUSTODES MURORUM.**

ipsa re, ad quam praecipue significandam hujus personae actio transfertur, omnis ista oratio ducta sit, et ad id accommodata, quod Dei amatoribus accidit.

Nam incipientes (sunt enim ad graviores labores feren-
dos minime idonei) suspensa veluti manu feriuntur: pro-
vectiores, utpote qui sint robustiores, majora subeunt,
atque adeunt certamina: multo autem maxima, et difficil-
lima consummati et perfecti, quorum profecto ex persona
nunc dicitur: INVENERUNT ME CUSTODES, QUI CIRCUMEUNT
CIVITATEM: SPOLIAVERUNT ME: VULNERAVERUNT ME CUSTO-
DES MURORUM. Mirum porro alicui videatur, semper spon-
sam in custodes urbis incurrere, et ab eis non modo non
adjuvari, sed etiam injuriis affici. An est credibile, qui
fidelium conventibus praesunt, quique praesident Ecclesiis
Dei, nam iis urbis Ecclesiae, atque murorum custodia con-
creditur, eos non modo praesidium nullum afferre, sed
detrimentum etiam et calamitatem bonis, et Dei amatori-
bus viris saepe importare? Atqui series ipsa rerum aliarum
ex aliis nexarum, mutuoque se consequentium, ac totius
orationis atque carminis ordo, verborumque ratio ipsa eo
nos dicit, hoc ut credamus esse verum. Et certe quemad-
modum nihil est humano generi salutarius iis Episcopis, qui
munus suum rite obeunt; ita cunctis quidem hominibus
communiter, sed praecipue optimo, et sanctissimo cuique
perniciosi sunt, et exitiales, qui potestatem, quam acce-
perunt praesidendi populo Dei, in sua commoda et usus con-
vertunt, hoc est, qui malos pastores agunt, quos hujus loci
sententia proprie complectitur. Etenim ii sunt, qui pessimo
vitae exemplo, hominibus sibi subditis, vitiorum sunt cau-
sa maximorum: qui consentaneis ei vitae sententiis atque
opinionibus religionis puritatem inficiunt: qui Christianae
pietatis ingenuitatem, utpote quae ipsorum fraudulentis
artibus et institutis maxime inimica sit, pessime oderunt:
nec oderunt modo, sed quocumque aut oblato, aut quaesito
colore, ad ignominiam eam, et ad mortem rapiunt. Atque

quemadmodum in ea republica, quae tyrannide opprimi-
tur, nullus est virtuti, aut ulli excellentiae locus, propte-
rea quod tyranni ab omni eo sibi metuunt quod quovis modo
praestare, aut eminere putatur; sic isti legitima potestate,
et magno nominis splendore tyrannorum pectus celantes,
iisque rebus, quas ad salutem hominum acceperunt, po-
testate, jurisdictione, opibus, atque copiis in hominum
perniciem, atque exitium utentes, quod in ipsis est, perfec-
tae Christianitatis, atque virtutis extinguunt decus, ut pri-
mum eminere, atque apparere coepit. Quod probare possem
multis exemplis, quorum nobis non minimam copiam nos-
tra aetas suppeditat. Sed ea omittam, quoniam commemo-
rari sine aliquorum offensione non possunt. Quare si quis
est, qui sibi hujus rei fidem magis astrui velit, is aciem
animi sui ad ea, quae superioribus saeculis sunt gesta,
convertat. Inveniet profecto, qui sibi aequa nocerent, at-
que isti nocuerunt, populum Dei nulos hostes habuisse:
semperque omnem virtutis praestantiam in hos potissimum
scopulos incurrisse, naufragiumque fecisse reperiet. Qui
enim viri sancti, qui sacri prophetae, olim in Judaeorum
populo, aut in exilium acti sunt, aut ferro perempti fue-
runt, horum opera atque consilio fere omnes perierunt.
Non enim illos externa vis ulla rapuit, sed contribulium,
atque ejusdem fidei, atque generis hominum, sacerdotum,
scilicet, et Pontificum, hoc est, ipsius religionis, atque
pietatis custodum immanitas occidit. Nostro autem in po-
pulo, quamvis Evangelica luce perfuso, et perfectissimis
praeceptis, atque exemplis charitatis erudito, quot viri
sancti, quot docti, quot Episcopi Ecclesiae lumina, ab iis
qui se similiter ejusdem religionis, atque doctrinae Antis-
tites haberi volebant, id est, ab aliis similiter Pontificibus,
et Episcopis, speciem, ut inquit Paulus (1) pietatis haben-
tibus, ipsam rem abnegantibus, aut per calumniam, aut

(1) II Ad Timot. III.

per apertam vim, vel loco moti, vel in exilium acti, vel acerba affecti fuerunt et ignominiosa morte? Certe Christus ipse non solum in se clarissimo exemplo docuit, sed etiam verbis testatur est, optimo et religiosissimo cuique ab improbis Pontificibus, et religionis atque Ecclesiarum custodibus maximum exitium imminere (1). Nam de veteri Synagoga dicit (2): *Hierusalem quae occidis Prophetas, et lapidas eos, qui mittuntur ad te.* In Ecclesia porro sua futuros servos praedicit, qui quod viderent ipsum moram facere, et ob eam causam sibi persuaderent, eum non esse venturum, ipsius servos et ancillas percussuri essent, id est, futuros religionis suae atque doctrinae dispensatores, atque ministros infideles et pravos, qui communis domini servos, hoc est, mystici corporis maxime Deo chara, et praestantissima membra vexarent, calumniis oppriment, ferro atque flammis persequerentur. Atque haec illi faciunt; servi autem Dei, perfecti, et justi viri quid ad haec? ADJURO VOS, inquit, FILIAE HIERUSALEM, SI INVENIRITIS DILECTUM, UT NUNTIETIS ILLI, QUIA AMORE LANGUEO (3), videlicet omnia illa sibi ab improbis Ecclesiae custodibus illata mala, vel quia nihil praeter culpam in malis numerant, vel quia sibi illa ad bonum, et ad maiorem cum Deo conjunctionem valere credunt, contemnunt, atque despiciunt; et quasi se ne attingant quidem, quasique nullus ex eis dolor ad suum, vel animum, vel corpus perveniat, non modo questum nullum edunt, sed ne laesos quidem se esse commemorant: tantum illud urgent, quod unum ipsos sollicitat, nimirum, ut Deum quotidie sibi magis amicum, et familiarem efficiant: utque omnes insistant vias, quibus intromittere ipsum ad se, et ad animum suum possint.

Itaque illos relinquunt crudeles hostes, fautores qui esse debebant, seque ad privatos convertunt, eisque di-

(1) Luc. XIII. (2) Matt. xxiv. (3) Augusti. in soliloq. cap. I.

cunt: ADJURO VOS FILIAE HIERUSALEM. Semper enim nescio quomodo simplex et humile vulgus, quippe quod ambitione et avaritia vacuum animum habeat, aequum se atque audiens sanctis hominibus exhibit, semperque lumen illud verae pietatis, in quocumque elucere incipiat, statim perstringit oculos privatorum et humilium hominum, eosque rapit ad sese. Ad hos igitur: ADJURO VOS FILIAE HIERUSALEM. Nam ab iis se adjuvari perfecti viri volunt, cum in malis tribulationum a Deo dereliqui videntur, vel quod eos non solum deserunt, sed etiam malis afficiunt, qui eorum salutis patrocinium suscipere deberent Ecclesiarum custodes, atque praelati: vel certe quod, quemadmodum superius dixi, amoris Dei abundantia inducunt ad id, ut praetermittere nolint aliquid, quamvis minimum, eorum, quae ad inveniendum ac magis demerendum Deum valere posse putant.

Sequitur: QUALIS EST DILECTUS TUUS EX DILECTO O PULCHERRIMA MULIERUM? QUALIS EST DILECTUS TUUS, QUIA SIC ADJURASTI NOS? Haec pii atque simplices homines adjurati respondent, quia etsi re juvare minus possint, studio tamen juvandi ardore solent. Quibus perfecti, quod magno usui utrisque esse possit, qua sit figura corporis sponsus dicunt, hoc est inveniendi, atque assequendi Christum veram doctrinam illis tradunt; quam non dico perfectos solos nosse, sed dico omnium verissime illos posse tradere. Itaque nusquam sponsa in hoc carmine docendi munus usurpavisse ante hunc locum scribitur. Sed quid perfecti de Christo sentiant, qualisque illis esse videatur, audiamus: DILECTUS MEUS CANDIDUS ET RUBICUNDUS. Priscis scriptores haec de Christo, qua homo est interpretantur; quorum ego sententiam maxime probo; quanquam scio nonnullos esse, qui de ipsa natura Dei ista intelligi debere contendant; sed sequamur antiquos, quorum fere semper est praefferenda sententia. Igitur haec in Christum ita quadrant, ut quacumque ipsum species, ei apte convenient.

Nam si de figura corporis solum, et membrorum compositione, et externo ipso oris habitu, leporeque sermonis agatur, constat illum omnium, qui unquam nati sunt hominum, speciosissimum et pulcherrimum fuisse, Davide ipso, qui tanto antequam nasceretur, ipsum nasciturum praevidit, ejusque speciem divina luce perfusus oculis hau- sit, testante atque dicente (1): *Speciosus forma p[re]ae filii hominum: diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in aeternum.* Sin autem interiores animi Christi dotes, moresque sanctissimos, et inclusas in ipso divinitatis divitias consideremus, et ad ea, membrorum corporis ista nomina, istasque, quas hoc loco adhibet Salomon similitudines accommodemus, cum ratio tota optime quadra- bit, tum vero interpretatio ipsa non solum plus gravitatis habebit, sed etiam arcanis sensibus aperiendis, conferen- disque rerum dissimilium similitudinibus, majorem pariet voluptatem. Igitur, inquit: CANDIDUS ET RUBICUNDUS. Di- vinae humanaeque naturae in unam Christi personam coi- tionem atque complexum, hic ex albo et rubro mistus color significat. Nam in candore Dei verbi naturam intelligi, de- clarat illud, quod in libro Sapientiae dicitur (2): *Candor est lucis aeternae.* Itemque illud (3): *Deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ulla[rum];* rubor autem propria nota est naturae hominis, ex quo humani generis primus parens hebraico verbo dictus est Adam, quod Latine rubens, aut rubeus si- gnificat.

Quod autem sequitur: ELECTUS EX MILLIBUS. Aut ver- bum e verbo: VEXILLIFER IN MILLIBUS. Id utroque modo, vel translate dictum accipi potest, vel proprie: translate, quia excellit omnes: proprie, quia ad immortalitatem nos ducit, non solum docendo, sed praeeundo ipse tanquam signifer.

Sequitur: CAPUT EJUS AURUM OPTIMUM. Arcana auri

(1) Psal. XLIV. (2) Sap. VII. (3) 1 Joan. I.

significatio varia est in sacris Litteris. Nam interdum in auro divina significatur natura. Certe tabernaculum illud jussu et descriptione Dei a Mose legislatore constructum ad universi similitudinem effectum fuisse, omnes probati scriptores fatentur. Atqui in illo arca illa sacra Cherubi- nis circumsepta, et in ejus interiori parte latens, imaginem continebat naturae divinae, quae similiter in altissima coeli regione chorus cingitur Angelorum. Ea autem arca purissimo contegebatur auro: ex quo intelligitur auri voca- bulum, ad divinitatem significandam in sacris Litteris solere transferri. Idem saepe charitatem omnium maximam vir- tutem significat quod liquet ex Apocalypsi illo (1), ubi tepido cuiusdam, id est, vacuo charitatis dicitur: *Suadeo tibi emere a me aurum ignitum.* Potest autem hoc loco id voca- bulum utrovis modo accipi. Nam si aurum divinitas est, vere dicitur Christus ex auro optimo habere caput, quo- niam ut Paulus diserte ait (2): *Caput Christi Deus.* Sin autem in auro charitatem virtutem intelligi volumus, haud dubie Charitas Christi caput est reliquarum illius virtutum, id est, principatum obtinet inter omnes: quod satis aperte idem significat Paulus, cum dicit: Charitas Christi quae superat omnem sensum (3). Nam tametsi om- nes Christi virtutes singulae in suo genere summe perfec- tae sint, tamen nescio quomodo inter eas omnes extat cha- ritas, atque eminent. Non quidem ita ut caetera Christi bona obscureret illa, aut non apparere faciat; sed ita ut reliquis virtutibus utatur pro ministris, earumque splen- dores, et munera, in suam ipsius dignitatem, atque usum convertat. Etenim quid Christus unquam aut ipse fecit, aut ab aliis illatum patienter tulit, quod non ad bene- ficiantiam, et ad charitatem generis humani retulerit? Ec- quod tam suum ille habet, et tam eximum bonum, cuius nos, quoad res ipsa patitur, non participes efficiat? Quan-

(1) Apoca. III. (2) 1 Cor. XI. (3) Philip. IV.

quam hoc loco latet in verbis hebraicis arcanae significationis quiddam, quod praetermitti non debet.

Nam quod Latina editio: CAPUT EJUS AURUM OPTIMUM, hebraicus textus, caput ejus *chetem paz*, id est, aurum selectum, et aurii selectum. Habent enim Hebrei tria nomina, quibus aurum significant: *Zaab*, quo promiscue aurum significatur, sive syncerum illud sit, sive argento, aut aere misto insyncerum: *Paz*, quo, sive nomen loci sit, ubi electum aurum gignitur, sive electi et defaecati auri nomen, certe significatur id aurum, quod adhibito igne ab omni sorde, et alterius rei mistione est redditum purum: *Chetem* autem, et ipsum purum et syncerissimum aurum est, sua tamen sponte, et naturali bonitate purum. Ex iis igitur tribus nominibus, duobus posterioribus Christi caput ex auro esse significatur ob duas causas: una, quod iis solis aurum, quod esset purissimum, significabatur, ne quis forte putaret, imperfecti aliquid, aut insynceri in capite Christi fuisse, id est, in ejus gratia et charitate, quae est quasi caput virtutum reliquarum. Altera, quo constaret Christum habere geminam gratiam, capitum unam, personae alteram; vel certe quo significaretur, ut Christi caritas purissima et perfectissima fuerit; tamen non quo illa, quod fieri non poterat, purior efficeretur; sed quo nobis pro exemplo Christus esset, quam esset pure amandus Deus, adhibitum illi a Deo fuisse dolorum et tribulationum ignem, et quidem maximarum tribulationum. Qua de re Paulus scribit (1): «Et quidem cum esset filius Dei, dicit ex iis, quae passus est, obedientiam; et consummatus factus est, omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae:» et paulo ante. «Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia pro similitudine absque peccato.»

Sed pergit: COMAE EJUS ELATAE PALMARUM, NIGRAE

(1) Heb. v.

QUASI CORVUS. Si caput Christi Deus est, hujus capitum comae, id est, consilia atque cogitationes Dei, jure elatae palmarum, et nigrae quasi corvus esse dicuntur: plurimum enim distant a cogitationibus nostris, suntque ad perversigandum valde obscurae et difficiles. De illis certe ita Esaias scribit (1): «Sicut exaltantur coeli a terra, sic exaltatae sunt viae meae a viis vestris, et cogitationes meae a cogitationibus vestris (2). Et Paulus suo more vehementius exclamans: «O altitudo, inquit, divitiarum sapientiae, et scientiae Dei, quam incomprehensibiles sunt cogitationes ejus, et impervestigabiles viae ejus.» Sin autem caritas, quae est in Christo, caput ejus hic nominatur, comae, quas ex sese ista germinat caritas, id est, opera sancta a Christi charitate profecta, elatae certe palmarum sunt, et nigrae quasi corvus, id est, omni ratione in suo genere pulcherrima et speciosissima. Etenim quid aut dici potest, aut fingi perfectius iis rebus, quas Christus amore hominum et pro salute hominum fecit? multa hic possunt quamvis rethorice et copiose commemorari, atque dici, quamvis ad digne commemorandum oratio nulla suppetit; sed quid oratione opus est, quando ipsa facta certius testimonium perhibent, quam verba.

Sequitur: OCULI EJUS SICUT COLUMBAE JUXTA RIVULOS AQUARUM, QUAE LACTE SUNT LOTAE, ET RESIDENT JUXTA FLUENTA PLENISSIMA. In columba declaratur mite illud et mansuetum, quod ipse de se praedicat Christus, dicens (3): Discite a me quia mitis sum, et humilis corde. In earum columbarum ardore, et vi illa ignea, quam jacunt ex oculis, ardens item ejusdem amoris vis in nostram salutem directa semper, et intenta, significatur. Nisi his columbarum oculis malumus significari Spiritus Sancti dona in Christum copiosissime effusa, et in eo commorantia, atque quiescentia, sicut Esaias scribit (4): «Et requiescat super

(1) Esai. LV. (2) Rom. XI. (3) Matth. XI. (4) Esai. XI.